

Kas meklē iespējas, tās arī atrod

IVETA ŠMUGĀ

Saruna ar Latvijas Lauku konsultāciju centra (LLKC) Madonas biroja vadītāju AJU VĪGNERI

— Kāda ir Valsts Lauku tīkla (VLT) aktivitātes „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai” loma un nozīme LLKC darbā ar jauniešiem?

— LLKC īstenotā jauniešu atbalsta programma ir ar mērķi atbalstīt uzņēmējdarbību lauku teritorijā. Tā ir vēsta ne tikai uz lauksaimniecību un lauksaimniecības produktu pārstrādi, bet arī uz zemnieku saimniecību, tās pakalpojumiem un nelauksaimniecības produktiem. Pamata uzdevums — lai tie jaunieši, kas tikko uzsākuši uzņēmējdarbību vai plāno to uzsākt, varētu gūt nelielu starta kapitālu, lai tālāk attīstītu savu biznesa ideju. Pieredze rāda, ka pie naudas balvām šajās kategorijās biznesa ideju konkursā tiek jaunieši, kas jau ir uzsākuši savu uzņēmējdarbību, līdz ar to arī biznesa ideja ir pamatīgāk apdomāta un izstrādāta, kā arī viņi labāk to prot prezentēt. Vismaz Madonas, Ērgļu, Lubānas, Cesvaines, Varakļānu, Lubānas novadā, kas ir arī mūsu LLKC Madonas biroja teritorija, visi jaunieši, kas kā konkursa „Laukiem būt!” finalisti ir saņēmuši laureātu naudas balvu, arī turpina strādāt ar savām biznesa idejām.

— Ieguvums ir arī bezmaksas mācības topošajiem uzņēmējiem „Tu vari vairāk!”, ko piedāvā šī programma.

— Lauku jaunieši, kas ietilpst vecuma robežā no 18 līdz 40 gadiem, var gan piedalīties mācībās „Tu vari vairāk!” topošajiem uzņēmējiem, gan arī biznesa ideju konkursā „Laukiem būt!”. Bezmaksas mācības ir neatvairāms ieguvums, jo iezējam cauri visam, sākot no tā, kādu uzņēmējdarbības formu labāk izvēlēties, veicam tirgus izpēti, izrunājam grāmatvedības pamatprincipus, gūstam pieredzi no esošajiem uzņēmējiem. Lielākā sadaļa, pie kā strādājam, ir biznesa plāns, gan aprakstošā daļa, gan arī aprēķini. Aprakstošajā daļā ir iekļautas, manuprāt, visas iespējamās sadaļas, kādas būtu nepieciešamas biznesa plānā. Pamatdoma ir tāda, ka, iezējam mācības, sagatavojot biznesa plānu un aprēķinus, jaunieši var piedalīties arī jebkādos citos grantu konkursos, jo ir gūtas visas vajadzīgās zināšanas. Šīs programmas ietvarā sadarbojamies ar visām iestādēm, kas strādā ar jaunajiem uzņēmējiem, iedodam pamatinformāciju, viņiem ir iespējas tikties arī klātienē ar sadarbības partneriem, kas tālāk strādā ar jauniešiem un var piedāvāt atbalstu vai finansiālo palīdzību. Sadarbība notiek ar LIAA Madonas biznesa inkubatoru, ar Madonas novada fondu, kas informē par LEADER projektu konkursiem,

Aija Vignere.

AGRA VECKALNIŅA foto

Jauniešiem dzīve laukos vairs nav nekāds „bubulis”, bet vieta, kur iesakņoties un attīstīties.

Attīstības finanšu institūciju ALTUM, Madonas novada pašvaldību, piedaloties biznesa ideju konkursā „Madona var labāk!”. Informāciju sniedz arī Lauku atbalsta dienests, veicinot lauksaimniecības nozaru attīstību.

— **Pēc iepriekšējo gadu pieredzes — ko jaunieši izvēlas vairāk — lauksaimniecības vai nelauksaimniecības nozars?**

— Viens no pamatkritērijiem — saimnieciskā darbība nevar būt ilgāka par diviem gadiem un beidzamā noslēgtā gada apgrozījums — ne lielāks par 2000 eiro. Bieži vien ir tā, ka lauksaimniecībā iesaistītie šiem nosacījumiem neatbilst, jo jau ilgāku laiku ir darbojušies uzņēmējdarbībā. Pēdējos gados Madonas pusē uz mūsu organizētajām apmācībām nāk ar idejām un aprēķiniem, jaunieši var piedalīties arī jebkādos citos grantu konkursos, jo ir gūtas visas vajadzīgās zināšanas. Šīs programmas ietvarā sadarbojamies ar visām iestādēm, kas strādā ar jaunajiem uzņēmējiem, iedodam pamatinformāciju, viņiem ir iespējas tikties arī klātienē ar sadarbības partneriem, kas tālāk strādā ar jauniešiem un var piedāvāt atbalstu vai finansiālo palīdzību. Sadarbība notiek ar LIAA Madonas biznesa inkubatoru, ar Madonas novada fondu, kas informē par LEADER projektu konkursiem,

Iepriekš Inga Elksne ieguva 1. vietu par pirtsslotām un pindām. Annija Jace guva novērtējumu un atbalstu iecerēti izveidot Lubāna fotogrāfēšanas studiju, Katrīna Valaine — pirts zaļu paklāju aušanai, Andis Apsītis guva atbalstu šaušanas loku darbnīcai, Ģirts Ozols — galda koka stēļu izgatavošanai. Vien konkursa laureāti Agnese Eidukai bija izvēlēta lauksaimniecības nozare — piena aiņu audzēšana.

— **Tiem, kas ierodas uz mācībām, jau galvā ir kāda ideja?**

— Protams, ir ne tikai viena, bet vairākas idejas. Mācību procesā cenšamies izvērtēt, kura ir dzīvotspējīgākā. Kad tas tiek noskaidrots, cenšamies izdomāt, kā to labāk *iepakot*, uz kādām nišām pasrādāt.

— **Vai biznesa plāns ir ceļš uz veiksmīgu uzņēmējdarbību?**

— Veicot aprēķinus un aprakstus, biznesa ideja kļūst strukturētā. Nav obligāts nosacījums, ka pēc mācībām ir jāuzraksta un jāiesniedz vērtēšanai savs biznesa plāns. Var piedalīties mācībās un pēc gada vai pat vairākiem gadiem attīstīt savu konkrētu uzņēmējdarbības ideju un iesniegt konkursam.

— **Kā tiek organizētas šā gada mācības?**

— Mums pirmā mācību diena

norisinājās jau 9. oktobrī, kad ieradās astoņi jaunieši. Taču mācīties gribētāju bija pieteikušies vairāk, kas ļauj cerēt, ka interesentu pulciņš kļūs kuplāks. Pirmajā mācību dienā ar jauniešiem strādāja LIAA Madonas biznesa inkubatora vadītāja Iveta Vabule. Kopā ar jauniešiem mēģinājām noskaidrot, vai izvēlēta ideja ir dzīvotspējīga, kā to varētu ietvert biznesa plānā — attīstīt ideju tā, lai ar to varētu pelnīt. Paredzētas arī divas attālināto mācību dienas, kur tiks apgūti uzņēmējdarbības pamati, grāmatvedība. Noderīgu informāciju sniegs arī Madonas novada fonda, ALTUM, Madonas novada pašvaldības attīstības nodaļas pārstāvi. Attālinātajām mācībām bija jāpieregistrējas, lai varētu izsūtīt materiālus, ko izstudēt sev vēlamajā laikā.

— **Kā zināt, vai biznesa ideja būs dzīvotspējīga? Bieži vien par šķērslī kādas ieceres īstenošanai kļūst finanses.**

— Tiem jauniešiem, kas atnāk uz mācībām ar savu biznesa ideju, tā ir galvā, un, lai tā būtu dzīvotspējīga, vajag to aprakstīt, izdomāt visu līdz galam. Kad sāk aprakstīt, sāk aprēķināt, tad arī parādās visas neizdevušās lietas, ko sakārtot strukturēti un pamatoti. Mācību laikā veicam produktu vai pakalpojuma pašizmaksas aprēķinu. Kalkulējam, kāda varētu būt produkta vai pakalpojuma cena, lai bizness būtu ar peļņu, vērtējam konkurentus, veicam tirgus analīzi, skatāmies, kas varētu būt potenciālais pircējs, mērķa grupa. To visu analizējam mācību laikā. Kā papildu bonusu mūsu mācībām ir tas, ka biznesa ideja

ir ne tikai jāapraksta un jāveic aprēķini, bet arī jāspēj ideju prezentēt tik labi, lai tiktu sadzirdēts, saprasts, lai žūrija, kas vērtē, simtprocentīgi notic jaunietim, ka tas patiesi ir bizness, nevis vaļasprieks. Tād, kad notikuši prezentācijas treniņi, jaunieši arī sev ir tiklād noticējis, ka, aizejot pie citiem sadarbības partneriem, izdodas saņemt pirmo grantu vai aizdevumu, lai uzsāktu savu biznesu. Prezentējot ideju, parasti rodas pārlicība, noticēšana un varēšana. Labi ir tas, ka strādājam grupā, un mācību procesā esam atvērti konstruktīvai kritikai. Parasti mācībās izveidojas ļoti laba komanda, turpmāk arī sadarbības partneri.

— **Kas ir LLKC mentori, zinošie speciālisti, kuri strādā ar jauniešiem?**

— Tas ir komandas darbs, jo ar jauniešiem strādā ne tikai Madonas biroja speciālisti, arī LLKC centrālā biroja kolēģi. Līdztekus klātienes mācībām, ko organizē katrs reģionālais birojs, visi Latvijas jaunieši tiek vienoti tā sauktajā Izdzīvošanas skolā, kur tiek papildinātas zināšanas, sagatavojoties gala iznācienam, kad tiek prezentēti biznesa plāni. Madonas biroji varam piedāvāt loppkopības, augkopības, ekonomikas, grāmatvedības, uzņēmējdarbības konsultācijas. Nav tā, ka darbs ar jauniešiem sākas un beidzas tikai šajā mācību procesā, tas turpinās arī individuāli, konsultējot pēc tam.

— **Vārbiņi var atklāt, kādas idejas var izdomāt gudrie prāti?**

— Idejas ir dažādas, ir inovatīvi risinājumi, tiek vairāk domāts par tehnoloģiju ieviešanu savā uzņēmējdarbībā. Piemēram, loģisku audzēšanu pēc Sibīrijas pieredzes; siltumnīcai ir viena plēves kārtā, tad gaiss tunelis, tad atkal otra plēves kārtā, radot tādas apstākļus, kas ir vēss gaiss, bet sīpoliņiem pie saknēm tiek pievadīts silts ūdens. Gala rezultātā — kraukšķīgi loņi.

— **Ko atbildētu tiem, kas apgalvo, ka laukos maz aktīvu un uzņēmīgu jauniešu?**

— Manā rīcībā nav statistikas, vairāk vados pēc veiksmes stāstiem. Veiksmes stāsts ir jebkurš jauniešis, kas redz iespēju uzsākt lauku teritorijā uzņēmējdarbību, vai tie, kas atgriežas no Rīgas, ārzemēm, veido šeit ģimēni, uzsāk vai turpina kādu biznesu, kļūst atpazīstami savā novadā un ārpus Madonas novada. Arī nākamajā ES plānošanas periodā tiks likts uzsvārs uz atbalstu jaunajiem, vidējiem un mazajiem lauku saimniekiem, lai turpinātu vai iesāktu darbību. Tas, vai izvēlēties dzīvot laukos vai pilsētā, atkarīgs no katra cilvēka vērtību sistēmas, arī ģimenes situācijas. Lauku vide ar saviem labumiem spēj piedāvāt daudz iespēju un ideju, lai darbotos. Manuprāt, Madonas pusē viss ir kārtībā gan ar jauniešiem, gan uzņēmējdarbību. Aktīvie, kas meklē iespējas, tās arī atrod. ■

Ražo dizaina traukus no kokosrieksta

INESE ELSIŅA

Astotajā jauniešu uzņēmējdarbības konkursā „Laukiem būt!” savas biznesa idejas iesniedza rekordliels jauniešu skaits — 68. Finālā tikās 18 labākie, kuri izturēja žūrijas jautājumus, prezentējot savu biznesa ideju.

Starp viņiem bija LĪNA APSĪTE no Ļaudonas pagasta „Jaunanciēm”, kas par biznesa ideju „Coconut Cup” finālā dalīja 4. un 5. vietu, iegūstot 400 eiro naudas balvu. Līna gatavo kokosriekstu traukus, kokosriekstu eļļu, kā arī kokosriekstu miltus, ko, izveidojot sadarbību ar beziepakojuma veikalim, vēlas pārdot.

— Šobrīd esmu bērna kopšanas atvaļinājuma, bet ideja par kokosriekstu traukiem man dzima vēl pirms konkursa, — aicināta uz sarunu, atzīst Līna. — Ieraugot konkursa nolikumu, nolēmu piedalīties. Reizi nedēļā apmeklēju nodarbības, kas bija noderīgas. Iepazīnos ar jauniem cilvēkiem, kas arī bija interesanti, jo vairāk darbs ar jauniešiem sākas un beidzas tikai šajā mācību procesā, tas turpinās arī individuāli, konsultējot pēc tam.

— **Vaicāta raksturot savu piedāvājumu, Līna pastāsta, ka traukus izgreibī no kokosriekstu čaulas. Pēc tam čaula tiek apstrādāta, tiek radīti trauki garšvielām, kokteiļiem vai desertam. Trauku izmēri ir dažādi, no lielākajiem kokosriekstiem tot desertu trauki, mazākie noder garšvielām, bet garenie trauki piemēroti kokteiļiem.**

Lina Apsīte un viņas veidotie kokosriekstu trauki.

— Traukus pārdodu internetā. Latvieši isti nav mana mērķauditorija, vienīgi uz Ziemeļsvētkiem tauti tieši sarosās. Latvieši ir praktiskāki un pieraduši pie „Maximas” krūzēm, ko, ieskrienot veikalā, lēti var

noņemt. Ikdienā manus traukus iegādājas ārzemnieki, — bilst Līna. — Grūtniecības pēdējos mēnešos, kad man isti nebija vairsta, motivācijas traukus ražot, pēkšņi sarosījās Amerikas klienti un ātri

Madonā ir draudzīga vide jaunajiem uzņēmējiem

AGRITA NUSBAUMA-KOVALEVSKA

Arvien vairāk ir biežāk dzirdam par aktīviem jauniešiem, kuri ar interesantām, pat neordinārām idejām cenšas īstenot savus sapņus un mērķus, uzsākot uzņēmējdarbību.

— Madona ir lieliska vieta, kur uzsākt savu uzņēmējdarbību, saņemot nepieciešamo atbalstu, kur notic tavie mērķiem, — apstiprina SIA „Geotech” vadītājs MIKS JĀTNIĒKS.

SIA „Geotech” darbojas vides inženiertehnisko risinājumu jomā, piedāvājot gan tehniskās konsultācijas, gan ģeotehniskos darbus — pazemes un virszemes — ūdens kvalitātes noteikšanu, monitoringu, ūdens paraugu ņemšanu, analīžu parametru noteikšanu, arī ūdens apgādes sistēmu izbūvi, kanalizācijas sistēmu izbūvi, ūdens attīrīšanas sistēmu uzstādīšanu. Esam iegādājušies iekārtas operatīvai ūdens kvalitātes pamatrādītāju noteikšanai uz vietas, arī ūdenstīrpes, monitoringa urbumus.

— Uzņēmums darbību uzsāka 2018. gada aprīlī. Tajā brīdī redzēju biznesam brīvu nišu šajā jomā, arī pašam ļoti interesēja ģeotehniskie darbi. Pavērs iespēja uzrakstīt LEADER projektu, par ko jāsaka paldies Madonas novada fonda komandai par atbalstu un noticēšanu manai idejai. Tāpat

SIA „Geotech” darbojas vides inženiertehnisko risinājumu jomā. Foto no personiskā arhīva

piedalījies arī biznesa ideju konkursā „Madona var labāk!”, kur guvu atbalstu, — stāsta uzņēmējs. — Tas ir ļoti liels atbalsts, īpaši jaunam uzņēmējam, uzņēmējumam.

Iegūtais atbalsts pierāda to, ka piedāvātā ideja ir dzīvotspējīga. Tu ar savu ideju dalies, citiem ir iespēja to izvērtēt, analizēt, sniegt ieteikumus, un, ja tā tiek atbalstīta,

VLT aktivitāte „Atbalsts lauku jauniešiem uzņēmējdarbības veicināšanai”

Latvijā 2012—2020:

- 1717 dalībnieki mācībās,
- 446 biznesa idejas konkursā,
- 155+ jaunie uzņēmēji.

Madonas reģionā 2013—2020:

- 129 dalībnieki mācībās,
- 44 biznesa plāni,
- 15 konkursa „Laukiem būt!” finalisti un laureāti.

izpirka visu veikalu. Vajadzēja pat pieslēgties un lūgt palīdzību savam vīram. Katrā ziņā darbs ar kokosriekstiem mīnusus nenes, jo no tā paša rieksta gatavoju arī eļļu un miltus. Pagaidām pārdodu tikai traukus, bet zudumā no izveivielām nekas neiet.

Līna atklāj, ka par naudas balvu bija plānots iegādāties eļļas spiedi, blenderi, bet viņa iegādājās smilšpapirus, urbjus, vasku, eļļas un citas lietas, kas nepieciešamas tieši trauku izgatavošanai.

Vaicāta, kā ieņaca prātā skatu vērst uz kokosriekstiem, Līna stāsta, ka pirms tam strādāja par šefpavāri restorānos un allaž ir pievērsus man patīk trauki garšvielām. — Internetā biju redzējusi, ka traukus var gatavot no kokosrieksta, un tas man likās interesanti. Sižetā redzēju, ka no Āizemes tiek iepirkti jau izgrebti kokosrieksti un tad tie nedaudz tiek personalizēti. Es gribēju šo procesu virzīt citādāk — vēlējos izgatavot kokteiļu glāzes un mēģināju visu pa savam. Atradu oriģinālu pieeju un dizainu, lai traukos varētu skaisti pasniegt ēdianu.

Taujāta par rezultātu un ieguldīto laiku, Līna norāda, ka dienā, ja

nav kādas aizķeršanās, var izveidot astoņus traukus.

— Kad mazulis paaugsties, šo lietu turpināšu, iespējams, darba lauku arī paplašināšu, — vēsti meistare. — Katrā ziņā vēlos darboties ar traukiem un pie virtuves tēmas palikt. Traukus gatavoju darbnīcā, kur strādā vīrs. Andis savulaik piedalījās konkursā „Laukiem būt!” un tajā ieguva atspērienu loku izgatavošanai. Ar savām rokām viņš darina laminētus koka lokus, kas Latvijā uzskatāma par salīdzinoši ekskluzīvu nišu.

Jautāta, vai savus traukus Līna lieto arī ģimenes vajadzībām, meistare atbild apstiprinoši: — Vislabāk man patīk trauki garšvielām. Mājas daudz gatavojam, līdz ar to šie trauki ir apgrozībā. Kad atbrauc draugi, izmantojam arī deserta traukus, nereti pasniedzam kokosriekstu traukos kokteiļus. Tad vienmēr visi priecājas, jo šajos traukos ēdians izskatās daudz efektīgāk. Traukus mazgājam remdenā ūdenī, un tā kā tie ir apstrādāti ar minerālējū un bišu vasku, ēdiana smaržas tiem nepielip. Trauki ir ērti cilvēkiem, kas rūpējas par vidi, jo citus resursus to kopšana nepatērē. ■

VEDOKLIS | Dabūt jaunieti — „kautrīgo latvieti” — ārā no mājas

LAURA KOVTUNA

Projekta „Laukiem būt!” vadītāja BAIBA GULBE:

„Laukiem būt!” no citiem konkursiem atšķiras ar to, ka mēs apmācām un atbalstām uzņēmējus laukos un mazpilsētās, kurās ir zem 15 000 iedzīvotāju, tādējādi veicinot tieši lauku reģionu apdzīvotību un jaunu cilvēku vēlmī strādāt un dzīvot tajos. Šis arī ir viens no retajiem konkur-

siem, kas iepriekš nodrošina arī bezmaksas apmācības, konsultācijas un biznesa plāna gatavošanu jaunajam/topošajam uzņēmējam.

Šajos gados, koš organizējam konkursu, mācības ir piedalījušies 1717 jaunieši, konkursā iesniegtas 446 biznesa idejas, un vairāk nekā 150 jauniešu ir uzsākuši un turpina savu uzņēmējdarbību. Vidēji gadā apmācām 250 jauniešu un 50 konkursantu, 2020. gads bijis rekordists — iesniegtas 64 biznesa idejas.

Konkursā biznesa idejas ir saistītas ne tikai ar lauksaimniecību; mēs konkuransantus iedalām četrās kategorijās: 1) lauksaimniecība, 2) produkcijas pievienotās vērtības radīšana, 3) nelauksaimnieciskā darbība laukos — ražošana, 4) nelauksaimnieciskā darbība laukos — pakalpojumi. Visās kategorijās ik pa laikam ienāk kādas tendences. Piemēram, vienubrīd iecienīta bija kokapstrāde, citugad mājražošana — sukādes, sīrupi un tamlīdzīgi, šogad izteikti vairāk bija ideju, kas saistītas ar lauku tūrismu un biškopību. Lauksaimniecībā jaunie aizvien labprāt izvēlas savām iespējām un starta kapitālam atbilstošas darbības veidus — mazo

dzīvnieku un putnu audzēšanu — vistkopību, truškopību, aiņu audzēšanu, garšaugu un puķu audzēšanu, dažādu ogu audzēšanu. Līdz šim nav bijušas pārstāvētas idejas graudkopībā lielās platībās.

No interesantām idejām ir bijuši gan vēģāniem draudzīgi produkti (falafeli, sojas pupiņu produkti), gan meditācija pie bitēm, gan mušu kāpuru audzēšana makšķerniekiem, gan bišu tranu audzēšana ēšanai, tāpat dažādi dizaina priekšmeti, lielformāta koka skulptūras, aiņu piena saldējums un citi.

Liels prieks ir par dalībniekiem, kas tieši konkursu uzskata kā savu pagrieziena punktu uzņēmēja gaitu uzsākšanā un ticības sev nostiprināšanā. Lielākais izaicinājums ir dabūt jaunieci — „kautrīgo latvieti” — ārā no mājas pastāstīt par saviem mērķiem, idejām un sapņiem. Visu pārējo — biznesa plānus, finanšu aprēķinus, uzstāšanās prasmes — mēs kopīgi pilnveidosim. Vairāk informācijas un jauniešu biznesa idejas var apskatīt un piešķirt @Laukiembut Facebook lapā.